

HALACHIC AND HASHKAFIC ISSUES IN CONTEMPORARY SOCIETY

7 - WOMEN AND TORAH

PART 2 - WOMEN AS POSKOT & YOETZOT HALACHA OU ISRAEL CENTER - SPRING 2016

A] WOMEN AND 'SEMICHA'

1. א.... ומשה רבינו סמך יהושע ביד שנאמר וייסמוך את ידיו עליו ויצוהו, וכן השבעים זקנים משה רבינו סמכם ושרתה עליהן שכינה, ואותן הזקנים סמכו לאחרים ואחרים לאחריהם ונמצאו הסמוכין איש מפי איש עד בית דינו של יהושע ועד בית דינו של משה רבינו.... ב כיצד היא הסמיכה לדורות לא שישמכו ידיהן על ראש הזקן אלא שקורין לו רבי ואומרים לו הרי את סמוך ויש לך רשות לדון אפילו דיני קנסות

רמב"ם הלכות סנהדרין פרק ד הלכה א-ב

Originally, 'semicha' was an unbroken chain of ordination going back to Moshe Rabbeinu. By definition it conferred the ability to judge. It was therefore applicable to women only to the extent that they are halachically permitted to be dayanim

2. הגה: ענין הסמיכות שנהגו בזמן הזה, כדי שידעו כל העם שהגיע להוראה ומה שמורה הוא ברשות רבו הסומכו ולכן אם כבר מת רבו א"צ לסמיכות. וכן בתלמיד חבר... במקום שא"צ רשות א"צ סמיכות.

רמ"א שולחן ערוך יורה דעה הלכות כבוד רבו ותלמיד חכם סימן רמב סעיף יד

Modern Semicha comes in two types. The 'real' semicha is a **heter hora'ah** - permission to rule in halacha (usually in a specific area) eg 'yoreh yoreh'. The semicha is only necessary where permission is necessary. Qualified people can pasken halacha without a semicha (and frequently do). There is also what may be called a 'rabbi's licence' - permission to be called rabbi and to act as a Torah leader, without a specific qualification. Some institutions give this. A 'serious' semicha will be a heter hora'ah

3. Years ago, when the Jewish Theological Seminary was considering ordaining women, Rabbi Shaul Lieberman expressed his extreme disapproval. He quoted Rishonim that the modern "imitation semichah" is, in a certain sense, a carryover from the semichah of old, and since the accepted view is that women may not serve as dayanim, and the semichah of old was for the purpose of enabling one to function as a dayan, it would follow that the real biblical semichah was never conferred on women. Although a ger may not serve as a rabbi in a kehillah of Yisraelim, we still allow geirim to join the semichah program in the Yeshiva and to receive semichah upon successful completion of their studies, because years ago real semichah was sometimes conferred on geirim. Women, however, never received real semichah. Therefore, according to the Rishonim quoted by Rabbi Lieberman, today's "imitation semichah," being a carryover from the biblical semichah of old, ought not to be granted to women.

Rav Herschel Schachter *Women Rabbis*, Hakira Journal Vol 11 p 19

B] WOMEN AS DAYANOT

4. מתני'. שבועת העדות נוהגת באנשים ולא בנשים.... גמ'. מנהגי מילי? דת"ר: (דברים י"ט) ועמדו שני האנשים שבועות ל.

Women are invalid as witnesses in court proceedings, as learnt from a passuk

5. אשה פסולה לדון

שולחן ערוך חושן משפט הלכות דיינים סימן ז סעיף ד

The Shulchan Aruch rules that women are invalid as judges

6. אשה פסולה לדון. ילפינן לה מעדות

סמ"ע סימן ז ס"ק י

This is learnt by some authorities as an extension of the invalidation as witnesses. Others learn it from 'melech velo malka' - see next shiur

7. ולא יקשה בעיניך מה שכתוב בדבורה הנביאה (שופטים ד:ד) היא שופטה את ישראל, שאפשר לנו לתרץ שלא היה הדין נחתך על פיה אבל היתה אשה חכמה ונביאה והיו נושאים ונותנים עמה אפילו בדברים של איסור והיתר ודינין גם כן, ולכן כתוב עליה היא שופטה את ישראל. או נאמר שקבלה לדון עליהם ראשי ישראל ואחריהן כל אדם ידון על פיה, דבקבלה ודאי הכל כשרים, דכל תנאי שבממון קיים. ומכל מקום כל זה שאמרנו שאינן דנות הוא כדעת קצת המפרשים וכדעת הירושלמי, שכן נמצא שם מפורש. אבל לדעת קצת מן המפרשים כשרות הן לדון, ואמרו כי מקרא מלא הוא שנאמר היא שופטה, ומה שאמרו בסנהדרין (ד:ד) דכל שאינו כשר להעיד אינו כשר לדון, ונשים ודאי אינן כשרות להעיד כדמוכח שם (ב"ק פח., שבועות ל.), אפשר שיאמרו לפי דעתם זה לפי שאין למדין מן הכללות (עירובין כז.). והנראה מן הדברים ומן הסברא שאינן בתורת דין, כדאיתא בירושלמי וכדמשמע לפי גמריין דרך פשיטות

ספר החינוך מצוה עז

There is another position, brought here in Sefer Hachinuch, which holds that women CAN be judges and that Devorah was a judge. This opinion was not followed in halacha by the Shulchan Aruch

C] WOMEN RULING IN HALACHIC

8. וְדְבֹרָה אִשָּׁה נְבִיאָה אֲשֶׁת לַפִּי־דוֹת הָיָא שְׁפִטָּה אֶת־יִשְׂרָאֵל בְּעֵת הַקֵּיָא: וְהָיָא יוֹשֶׁבֶת תְּחַת־חֲמֹר דְּבֹרָה בִּין הַרְמָה וּבִין בֵּית־אֵל בְּהַר אֶפְרָיִם וַיַּעַלְוּ אֵלֶיהָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפָּט:

שופטים ד:ד-ה

Devorah was a 'shofetet' over the Jewish people

9. ומדבורה דכתיב צה וכיא שופטה את ישראל אין ראייה דאשה כשרה לדון, דשמא לא היתה דנה אלא היתה מלמדת להם דיני

תוספות גיטין פח:

Tosefot claim that this is not a proof that women can be dayanot. In fact Devorah was a halachic consultant/teacher

10. ודבורה לא היתה דנה אלא מלמדת לכן שידונו

תוספות יבמות מה:

... or indeed an instructor to the Dayanim as to how to judge and rule

11. תנור ... מאימתי טהרתו? אמר ר' חלפתא איש כפר חנניא אני שאלתי את שמעון בן חנניא ששאל את בנו של ר' חנניא בן תרדיון ואמר משיסיענו ממקומו ובתו אומרת משיפשט את חלוקן כשנאמרו דברים לפני ר' יהודה בן בבא אמר יפה אמרה בתו מבנו

תוספתא מסכת כלים (בבא קמא) פרק ד הל' יז

We saw this source in the last shiur. Bruria argued with the Tannaim and the halacha sometimes follows her

12. ואשכחן דאשה נזכרת בברייתא וחולקת עם התנאים והכריעו חכמים בדבריה במסכת כלים בתוספתא שנמצא בתלמוד אשה בגבול התנאים חולקת כדין תנא והודו לדבריה!

שו"ת בנימין זאב סימן קיג

Effectively she is one of the Tannaim

13. ונוהג איסור ביאת מקדש בשכרות בזמן הבית בזכרים ונקבות, ומניעת ההוראה בכל מקום ובכל זמן בזכרים, וכן באשה חכמה הראויה להורות

ספר החינוך מצוה קנב

The Sefer HaChinuch rules without debate that a woman may rule in halacha

14. דאפילו חכמים קטנים מאטרופים לרוב אס הם חכמים ואל תסתכל בקנקן כו' וכן נשים חכמיות כמו דבורה ששופטת את ישראל, כן באיזה דין הצא שזריך צ"ד לריכים צ"ד כשר אצל לענין מחלוקת באיזה דבר אין שום חילוק רק מי שהוא חכם חשבינן דעתו יהי' מי שיכ"פ כנ"פ

מנחת חינוך מצוה עח

Minchat Chinuch explains that when it comes to psak we take each argument on its merits and not simply on the basis of who said it!

15. יב. אף דאשה פסולה לדון, מכל מקום אשה חכמה יכולה להורות הוראה. וכן מתבאר מהתוספות דדבורה היתה מלמדת להם דינים. וכן תראה בספר החינוך דבסימן פ"ג, הסכים דאשה פסולה לדון, ובסימן קנ"ח בענין שתוי כתב וז"ל, ומניעת ההוראה וכו', וכן באשה חכמה הראויה להורות וכו'. ע"שטו

ברכי יוסף חושן משפט סימן ז

The Chida rules that women may be poskot and brings a proof from Devorah

16. וכתב בספר ברכי יוסף אות י"ב, אף דאשה פסולה לדון מ"מ אשה חכמה יכולה להורות הוראה

פתחי תשובה חושן משפט סימן ז ס"ק ה

This is also ruled by the Pitchei Teshuva on Shulchan Aruch

17. יב אחר ההדלקה - דאם תברך קבלה לשבת ואסור' להדליק. וא"כ ב"ט תברך ואח"כ תדליק כ"כ בסוף ס' הדרישה בא"ע בשם אמו אבל אין חכמה לאשה וכו' דלא חלקו חכמים

מגן אברהם סימן רסג

The Magen Avraham is a voice against this position. He rejects the psak of the Prisha's wife concerning lighting Yom Tov candles on the basis that we do not accept psak from a woman

18. שאלה אשה חכמה את רבי אליעזר: מאחר שמעשה העגל שוין מפני מה אין מיתתן שוה? אמר לה: אין חכמה לאשה אלא בפלך!

יומא סו:

19. כן פסק הרב ר' יוזפא בנו של הפרישה בשם אמו הרבנית, לחלק במנהגן בין ברכת נרות שבת לברכת נרות יום טוב. ואף על פי שהמגן אברהם (ס' רס"ג) כתב עליה, שאין חכמה לאשה אלא בפלך, דלא פלוג רבנן בין שבת ליו"ט. מכל מקום כבר הסכימו האחרונים לדברי הרבנית שהיא אשה אשר נשאה לבה בחכמה

שו"ת יחיה דעת חלק א סימן כז

This approach of the Magen Avraham is rejected by Rav Ovadia Yosef

20. אמר מרת בילה ז"ל ראויה היא לחלוק לה כבוד ולהעלות על הספר קצת מעשיה הטובים, להיות לנו לזכר לדורות, ולמען ילמדון ממנה כל בנות ישראל וכן יעשוין ובידה מפתח עזרת הנשים שהיתה ראשונה מבאי בית הכנסת ואחרונה שעה אחת או שתיים אחר יציאת העם מחיל אל חיל עוסקת בתורה פרשה של ימי השבוע עם פירוש רש"י ושאר מפרשים שתמיד אשר היו פוטרין השולחן בדברי תורה, היתה אוזרת כגבר חלציה במשא ומתן הדברי תורה. ולפעמים אשר המציאה מדעתה איזה פשט מתוק מדבש נופת ותפנה שפתותיה, ובפרט בדיני נשים ובהלכות נידה היתה בקי[אה] כמעט כאחד מבעלי ההוראה וכהנה וכהנה נתנה תמיד דעתה ולבה לידע טעמי תורה

רב יוסף כהן בנו של הפרישה

21. וגם לתרוצם השני שסוברים התוס' דאין אשה כשרה לדון הא כתבו: אי נמי שהיתה מלמדת. ולתירוץ זה אנו מוכרחים לומר כי מה שנאמר ויעלו אליה בני ישראל למשפט, שהיו זקוקים להוראותיה המשפטיות, ופסלותה של האשה לפי תירוץ זה, הוא רק לקבל הטענות והעדויות, אבל היא כשרה להיות שופטת במובן של מורה הוראה ומחוקק

שו"ת משפטי עוזיאל כרך ד - חושן משפט סימן ו

22. והרי קיימא לן שאשה ראויה להורות הוראה ולא חלקו בין הוראה בדברים פשוטים או קשים או בין דאורייתא לדרבנן ואם כשירה היא להוראה אי אפשר להחליט שדעתן דעת קלישתא ועל כל פנים אם להוראה היא כשירה שמע מינה שבעלת דעת צלולה היא לא פחות מאיש

רב יצחק אייזק הלוי הרצוג, תחוקה לישראל עפ"י התורה ירושלים תשמ"ט כרך א עמ' 109

23.

מכל האמור נראה שאשה וגר יכולים לשמש כמנהיגים ואפי' כגדולי הדור שכח הנהגתם מחייבת את הסמכות. אשה וגר יכולים לשמש מורי הוראה וללמד תורה ופסקים. תפקידים שהסמכות בהם נקבעת לפי כישורי המועמדים והסמכות יונקת מהכישורים יכולים לשמש בהם אשה וגר. יכולים הם לדון מבלי כפייה. יש

רב אליהו בקשי-דורון, תורה שבעל-פה תשל"ט (כרך כ) עמ' עב

Rav Bentzion Uziel (first Sefardi Chief Rabbi of the New Yishuv), Rav Yitzchak Herzog and Rav Eliyahu Bakshi Doron all ruled that woman can give psak halacha

24. מותרת האישה לשבת אצל הדיינים, להורות להם הדיינים, במשפטים הבאים לפניהם, שהיא בקיאה בהם, ורשאה להורות הלכות איסור והיתר

ספר 'הלכה פסוקה' מכון הרי פישל ז"ט

25. אשה חכמה הבקיאה בהלכה מותר לה להורות אך פסולה היא מלדון

ספר הליכות ביתה - רב דוד אויערבאך כ"ח

26. א לא מקרי הוראה אלא בשמורה על מעשה שבא לפניו, אבל אם שאלו לתלמיד הלכה כדברי מי, יכול לומר מה שבדעתו, כיון שאינו מורה על מעשה שבא לפניו ח לא מקרי הוראה אלא בדבר שיש בו חידוש לשואל, אבל בהוראה ידועה שהיא פשוטה לכל, כגון נותן טעם לפגם או לבטל איסור בששים וכיוצא באלו, מותר ט יש מי שכתב שכל הכתוב בספרים מפסקי הגאונים יכול להורות בימי רבו

שולחן ערוך יורה דעה הלכות כבוד רבו ותלמיד חכם סימן רמב סעיפים ז-ט

Not every halachic ruling is defined as 'psak'

27. דא"ר אבהו אמר רב הונא אמר רב, מאי דכתיב - (משלי ז:כו) - פִּי-רְבִים חֲלָלִים הִפְלִיחַ וְעֵצְמִים כָּל-הַרְגֵּיחַ? כִּי רַבִּים חֲלָלִים הִפְלִיחַ - זה ת"ח שלא הגיע להוראה ומורה. ועצומים כל הרוגיה - זה ת"ח שהגיע להוראה ואינו מורה

סוטה כב.

Chazal are concerned both about those who rule in halacha when they are not qualified, and also those who do not rule when there ARE qualified!

D] SOME HASHKAFIC CONSIDERATIONS

- Why should there be women poskot/yoetzot - where is the pressure coming from?
- Is there an overriding non-halachic imperative to avoid new innovations - connections with Reform? feminism?
- Does it go against our 'mesorah'? How do we define that? Does the 'mesorah' ever change?
- Slippery slope arguments - feeding other egalitarian agendas?
- Lack of opportunity for women to develop careers in Torah - wasted intellectual and spiritual talent?
- Women's frustration having engaged in higher level learning and the wish to take that 'to the next level'
- Lack of proper training for those women who do have communal leadership or teaching roles
- Feelings of disenfranchisement in Jewish religious life
- Discomfort, disorientation and embarrassment in dealing with existing structures of interface with Jewish law - personal she'elot,

28. אמר רבי יוסי: סח לי אבא אלעזר: פעם אחת היה לנו עגל של זבחי שלמים, והביאנוהו לעזרת נשים, וסמכו עליו נשים. לא מפני שסמיכה בנשים - אלא כדי לעשות נחת רוח לנשים

חגיגה טז: